

SPRAWOZDANIA

Marcin Łukaszewicz, Zbigniew Kasprzykowski, Patryk Rowiński

SPRAWOZDANIE Z AKCJI ZIMOWEGO LICZENIA PTAKÓW W DOLINACH RZEK NA NIZINIE MAZOWIECKIEJ W STYCZNIU 2011 ROKU

Zespołowe badania zimowania ptaków wodno-błotnych w dorzeczu środkowej i dolnej Wisły, w tym w regionie mazowieckim wykonano po raz pierwszy w roku 1984 (Dombrowski *et al.* 1985).

Kompleksową akcję liczenia ptaków wodnych, obejmującą swym zasięgiem teren całego kraju przeprowadzono w latach 1985-1990 (Kot *et al.* 1987, Zyska *et al.* 1990, Dombrowski *et al.* 1993). Przebieg tej akcji koordynowały ornitologiczne centrale regionalne (Czapulak i Stawarczyk 1988, Czapulak 1991, Dombrowski *et al.* 1997, Piotrowska 2003), stosując jednolitą metodykę (Dombrowski *et al.* 1985, Kot *et al.* 1987). Regularne, coroczne liczenia od połowy lat 1990. są prowadzone również w regionie łódzkim (Janiszewski 1997, 1998, Zieleniak 2006, 2007, Kaliński 2008, 2009, 2010, 2011).

Celem akcji styczniowych liczeń ptaków na Nizinie Mazowieckiej jest monitorowanie-rozmieszczenia i liczebności populacji ptaków zimujących na wybranych rzekach i obiektach. Uzyskane wyniki umożliwią także waloryzację poszczególnych rzek, zbiorników i innych obiektów wodnych jako cennych zimowisk ptaków.

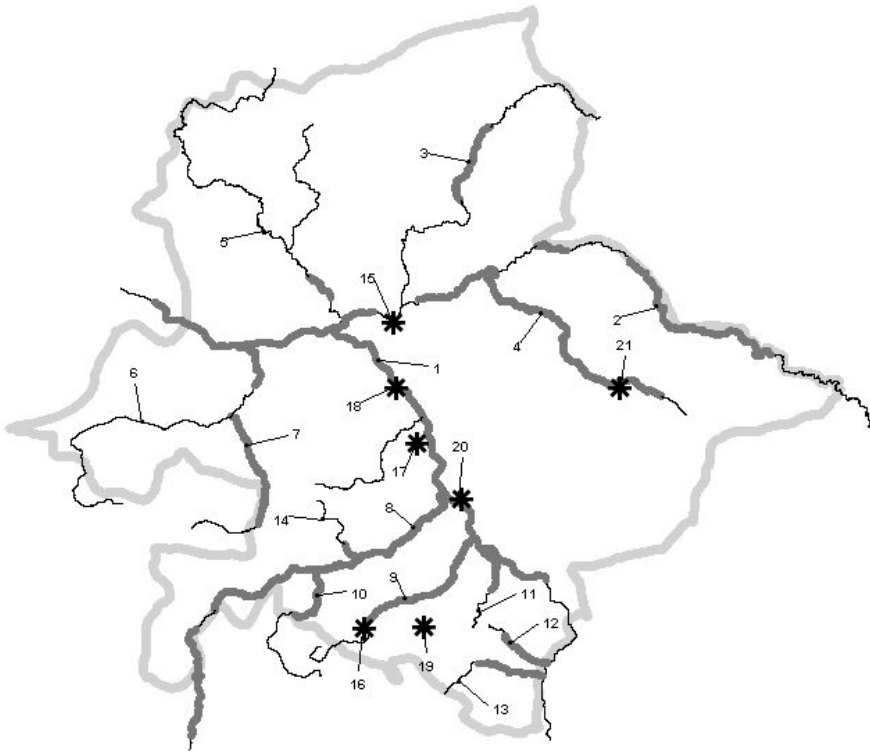
Metody

W roku 2011 badaniami objęto 14 rzek (ryc. 1) w różnych klasach wielkości. Obserwacje prowadzono również w innych miejscach koncentracji ptaków wodnych, tj. w dwóch największych miastach regionu – Warszawie i Radomiu; zbiornikach zaporowych (Zb. Zegrzyński i Zb. Domaniów) oraz na wysypisku odpadów w Łubnej. Łącznie skontrolowano 1085 km biegu rzek i zbiorników: Wisła (225 km), Pilica (200 km), Bug (145 km), Liwiec (135 km), Radomka (70 km), Narew (60 km), Rawka (60 km), Drzewiczka (35 km), Hżanka (30 km), Bzura (25 km), Zagożdżonka (25 km), Zwolenka (25 km), Wkra (15 km), Mogielanka (10 km), Zbiornik Zegrzyński (20 km) oraz Zbiornik Domaniów (5 km). Wisłę skontrolowano na odcinku pomiędzy

Dęblinem a Płockiem. Wyniki z niektórych kontrolowanych odcinków wykorzystano również w ogólnopolskiej akcji Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych.

Skala 1:3000000

Ryc. 1. Rozmieszczenie rzek i obiektów objętych inwentaryzacją ptaków w styczniu 2011 r. Pogrubiono kontrolowane odcinki rzek. 1 – Wisła, 2 – Bug, 3 – Narew, 4 – Liwiec, 5 – Wkra, 6 – Bzura, 7 – Rawka, 8 – Pilica, 9 – Radomka, 10 – Drzewiczka, 11 – Zagożdżonka, 12 – Zwolenka, 13 – Iłżanka, 14 – Mogielanka, 15 – Zbiornik Zegrzyński, 16 – Zbiornik Domaniów, 17 – Wysypisko Lubna, 18 – Warszawa, 19 – Radom, 20 – Stawy Wilga, 21 – Stawy Siedlce

Fig. 1. Location of rivers, reservoirs and cities covered by the inventory of birds in January 2011. The bold-controlled sections of rivers. 1 – Wisła, 2 – Bug, 3 – Narew, 4 – Liwiec, 5 – Wkra, 6 – Bzura, 7 – Rawka, 8 – Pilica, 9 – Radomka, 10 – Drzewiczka, 11 – Zagożdżonka, 12 – Zwolenka, 13 – Iłżanka, 14 – Mogielanka, 15 – Zegrzyński Reservoir, 16 – Domaniów Reservoir, 17 – Dumpster Lubna, 18 – Warsaw, 19 – Radom, 20 – Ponds Wilga, 21 – Ponds Siedlce

Liczenia przeprowadzono w drugiej dekadzie stycznia (15-23 I), przy czym założono termin optymalny w dniach 15-16 stycznia, kiedy starano się wykonać kontrole na najważniejszych zimowiskach – co pozwoli na uzyskanie porównywalnych wyników pomiędzy sezonami liczeń. Wszystkie badane obiekty kontrolowane były jednorazowo. Obserwacje rozpoczynano w godzinach porannych ok. 07:00, a kończono ok. 15:00 – w zależności od ilości kontrolowanych odcinków przez danego obserwatora. W badaniach posługiwano się podziałem rzek na pięciokilometrowe odcinki zaznaczone na szczegółowych mapach z podaniem ich numeracji. W granicach administracyjnych miast liczeniem objęto wyłącznie gatunki wodne, kontrolując cieki, oczka wodne i inne obiekty. W dolinach rzek i zbiornikach liczeniami objęte zostały nie tylko gatunki wodne, ale również wszystkie pozostałe, w tym tzw. „inwazyjne” oraz ptaki rzadko zimujące.

W dolinach rzecznych liczenia prowadzono przemieszczając się wzdłuż koryta, oddalając się od niego wyłącznie w miejscach niedostępnych dla obserwatora. Wyniki kontroli zapisywano w notatniku i przyporządkowywano do odpowiedniego odcinka rzeki lub całego obiektu. W każdym przypadku zapisywano wielkość stad, gatunki tworzące stada mieszane, a w sytuacjach gdy było to możliwe – także płeć i wiek. Notowano godziny, warunki obserwacji, poziom wody, nurt rzeki, stopień zlodzenia oraz temperaturę. Posługiwano się przy tym prostymi skalami, które zostały opisane w „Instrukcji wypełniania formularza” przygotowanej dla uczestników akcji na Mazowszu (http://m-sto.org/artykuly/strategia/liczenia_zimowe2011/instrukcja.pdf). W liczeniach wzięło udział 81 osób.

Na potrzeby koordynacji akcji oraz prezentacji uzyskanych wyników, monitorowaną sieć wodną na Nizinie Mazowieckiej podzielono na części: zachodnią (Pilica, Radomka, Rawka, Drzewiczka, Iłżanka, Bzura, Zagożdżonka, Zwolenka i Mogielanka), wschodnią (Bug, Liwiec, Narew, Wkra) oraz Wisłę, którą skontrolowano wraz ze stawami w Wildze, a Liwiec ze stawami w Siedlcach. Wyniki z tych obiektów włączono do rzek, gdyż mają one marginalne znaczenie dla zimowania w regionie.

Zima 2010/2011 była dość łagodna, średnie temperatury dla regionu wahały się pomiędzy -5°C a $+5^{\circ}\text{C}$. Zmienne zachmurzenie w całym okresie liczeń utrzymywało się na poziomie od średniego do dużego. Nie stwierdzono intensywnych opadów deszczu ani śniegu. Stan wód w Wiśle i jej dorzeczu układał się w strefie wody wysokiej – miejscami powyżej stanu alarmowego (Bug, Pilica). Zlodzenie nie występowało na Wiśle (za wyjątkiem okolic Płocka) oraz rzekach na zachodzie regionu, notowano je natomiast na wschodzie. Bug był zlodzony na poziomie 80-100%, zaś Narew – tylko lokalnie. Niezbyt korzystne warunki hydrologiczne (wysoki stan wód) na Nizinie Mazowieckiej utrudniały prowadzenie obserwacji wzdłuż koryt większości monitorowanych rzek.

Wyniki

W styczniu 2011 roku stwierdzono na Nizinie Mazowieckiej zimowanie co najmniej 90 gatunków ptaków (tab. 1 i 2), a kolejnych 5 taksonów zostało oznaczonych

wyłącznie na poziomie podrodziny (*Anser sp.*, *Anas sp.*, *Buteo sp.*, *Certhia sp.*, *Larus sp.* – dodatkowy podział na osobniki „duże” i „małe” nieoznaczone). Łącznie odnotowano 45823 os., spośród których nie zidentyfikowano do gatunku 1,3% (848 os.).

Podczas liczeń stwierdzono występowanie 34 gatunków ptaków wodno-błotnych (tab. 1), z całkowitą liczebnością wynoszącą 27546 os. Najliczniejsza była krzyżówka *Anas platyrhynchos* uzyskując 74,6% udziału, następnie gągoł *Bucephala clangula* (5,2%), nurogęś *Mergus merganser* (4,8%), mewa srebrzysta *Larus argentatus* (3,1%) i łabędź niemy *Cygnus olor* (2,5%). Ważnym zimowiskiem dla trzech gatunków okazał się Zbiornik Zegrzyński, zanotowano tu 83,5% wszystkich stwierdzonych w regionie bielaczków *Mergellus albellus*, blisko 55% osobników gągoła oraz 25,6% nurogęsia. Dolina Wisły stanowiła w regionie najważniejsze zimowisko dla kormorana *Phalacrocorax carbo* i dużych mew – notowano tu odpowiednio 56,8% wszystkich mew białogłowych *Larus cachinnans*, 43% mew srebrzystych, 32% mew siwych *Larus canus* oraz 28,5% mew siodlatych *Larus marinus*. W Warszawie poza największą zimującą populacją krzyżówki (28,8% os. stwierdzonych na Mazowszu), występowało blisko 85% wszystkich łysek *Fulica atra* oraz 100% kokoszki *Gallinula chloropus*. Na składowisku odpadów w Łubnej wykazano ponad 53% wszystkich obserwowanych mew srebrzystych.

Na szczególną uwagę zasługują obserwacje gatunków rzadko zimujących na Nizinie Mazowieckiej: bernikla kanadyjska *Branta canadensis* (1 os. na Narwi), mandarynka *Aix galericulata* (1 os. – samiec na Narwi, 36 os. w Warszawie), cyraneczka karolińska *Anas carolinensis* (1 os. – samiec w Warszawie) i czajka *Vanellus vanellus* (2 os. w dolinie Pilicy). Notowano także czaple białe *Egretta alba* (25 os.), gęsi, należące do co najmniej 3 gatunków (łącznie 55 os.), pojedyncze świstuny *Anas penelope*, krakwy *Anas strepera*, rożeńce *Anas acuta*, ogorzałki *Aythya marila*, szlachary *Mergus serrator* oraz perkozy dwuczube *Podiceps cristatus*. Stosunkowo niską liczebnością odznaczał się zimorodek *Alcedo atthis* – zaledwie 12 osobników. W grupie ptaków wodnych nie oznaczonych do gatunku zostało 3% ptaków (818 os.).

Spśród ptaków „lądowych” wykazano zimowanie 56 gatunków (tab. 2.) w łącznej liczbie 18277 os. Najliczniej obserwowane gatunki to czyż *Carduelis spinus* (25,9% udziału w zgrupowaniu), bogatka *Parus major* (9,3%) i trznadel *Emberiza citrinella* (8,9%). Dość wysoki udział (ok. 6%) uzyskały również wrona siwa *Corvus cornix*, kawka *Corvus monedula* i raniuszek *Aegithalos caudatus*. Średnie zagęszczenie ptaków wyniosło 168,4 os./10 km. W tej grupie nie zidentyfikowanych do gatunku zostało 0,2% ptaków.

Najliczniej obserwowanym zimującym ptakiem szponiastym był myszołów *Buteo buteo* (170 os.), bielik *Haliaeetus albicilla* (62 os., w tym 38 na Wiśle) i krogulec *Accipiter nisus* (34 os.). Stwierdzono również kilkanaście jastrzębi *Accipiter gentilis*, w mniejszej liczbie myszołowy włochate *Buteo lagopus* oraz pojedyncze błotniaki zbożowe *Circus cyaneus* i pustułki *Falco tinnunculus*.

Pomiędzy częściami regionu oddzielanymi przez dolinę Wisły zaznaczyły się widoczne różnice w występowaniu niektórych taksonów. Wyłącznie w zachodniej części Mazowsza obserwowano gatunki: pustulka, świergotek łąkowy *Anthus*

pratensis, wążatka *Panurus biarmicus*, pelzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*, jer *Fringilla montifringilla*, makolągwa *Carduelis cannabina* i potrzos *Emberiza schoeniclus*. Natomiast tylko we wschodniej części odnotowano: błotniaka zbożowego oraz myszołowa włochoatego.

Tab. 1. Liczebność ptaków wodnych zimujących w 2. dekadzie stycznia 2011 r. na Nizinie Mazowieckiej

Table 1. Numbers of waterbirds wintering in the Mazovian Lowland in the second ten-day period of January 2011. (1) – Species (2) – Vistula river, (3) – Rivers – west, (4) – Rivers – east, (5) – Żegrzyński Reservoir, (6) – Domaniów Reservoir (7) – Warsaw, (8) – Radom, (9) – Łubna dumping ground, (10) – Total, (11) – Per cent, (12) – Number of individuals, (13) – Number of species

Gatunek (1)	Wisła (225 km) (2)	rzeki - zachód (480 km) (3)	rzeki - wschód (355 km) (4)	Zb. Żegrzyński (20 km) (5)	Zb. Domaniów (5 km) (6)	Warszawa (7)	Radom (8)	Wysypisko Łubna (9)	Razem (1085 km) (10)	Udział (%) (11)
<i>Cygnus olor</i>	123	358	162	10	0	27	0	0	680	2,5
<i>Cygnus cygnus</i>	0	11	2	0	0	0	0	0	13	>0,1
<i>Anser fabalis</i>	3	0	0	0	0	0	0	0	3	>0,1
<i>Anser albifrons</i>	0	0	2	0	0	0	0	0	2	>0,1
<i>Anser anser</i>	0	0	2	4	0	0	0	0	6	>0,1
<i>Anser sp.</i>	4	40	0	0	0	0	0	0	44	0,2
<i>Branta canadensis</i>	0	0	1	0	0	0	0	0	1	>0,1
<i>Aix galericulata</i>	0	0	1	0	0	36	0	0	37	0,1
<i>Anas penelope</i>	1	1	0	0	0	0	0	0	2	>0,1
<i>Anas strepera</i>	0	1	0	0	0	0	0	0	1	>0,1
<i>Anas crecca</i>	4	21	8	25	0	0	0	0	58	0,2
<i>Anas carolinensis</i>	0	0	0	0	0	1	0	0	1	>0,1
<i>Anas platyrhynchos</i>	2958	5966	3916	517	400	5925	863	0	20545	74,6
<i>Anas acuta</i>	0	0	0	0	0	2	0	0	2	>0,1
<i>Aythya ferina</i>	1	1	1	1	0	0	0	0	4	>0,1
<i>Aythya fuligula</i>	0	1	17	6	0	0	0	0	24	0,1
<i>Aythya marila</i>	0	0	2	0	0	0	0	0	2	>0,1
<i>Bucephala clangula</i>	268	167	210	780	0	0	0	0	1425	5,2
<i>Mergellus albellus</i>	6	3	4	66	0	0	0	0	79	0,3
<i>Mergus serrator</i>	0	0	0	1	0	0	0	0	1	>0,1
<i>Mergus merganser</i>	298	463	93	330	70	33	0	0	1287	4,8
<i>Anas sp.</i>	30	0	81	0	0	0	0	0	111	0,4
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	15	1	0	2	4	0	0	22	0,1

cd. tabeli

<i>Podiceps cristatus</i>	0	0	1	0	0	0	0	0	1	>0,1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	163	67	43	5	14	1	0	0	293	1,1
<i>Egretta alba</i>	15	10	0	0	0	0	0	0	25	0,1
<i>Ardea cinerea</i>	56	91	15	3	12	4	1	0	182	0,7
<i>Gallinula chloropus</i>	0	0	0	0	0	6	0	0	6	>0,1
<i>Fulica atra</i>	5	6	8	0	0	106	0	0	125	0,4
<i>Vanellus vanellus</i>	0	2	0	0	0	0	0	0	2	>0,1
<i>Larus ridibundus</i>	311	4	25	120	10	0	0	0	470	1,7
<i>Larus canus</i>	148	75	119	125	0	0	0	1	468	1,7
<i>Larus argentatus</i>	366	0	4	27	0	0	0	450	847	3,1
<i>Larus cachinnans</i>	54	0	0	1	0	0	0	40	95	0,3
<i>Larus marinus</i>	2	0	0	2	0	0	0	3	7	>0,1
<i>Larus sp. - male</i>	76	0	7	66	0	0	0	0	149	0,5
<i>Larus sp. - duże</i>	159	0	105	250	0	0	0	0	514	1,9
<i>Alcedo atthis</i>	1	8	2	1	0	0	0	0	12	>0,1
N os. (12)	5052	7311	4832	2340	508	6145	864	494	27546	-
N gat. (spp.) (13)	19 (4)	20 (1)	23 (3)	18 (2)	6	11	2	4	34 (4)	-
Udział (%) (11)	18,3	26,5	17,5	8,5	1,8	22,3	3,1	1,8	100	-

Table 2. Liczebność ptaków lądowych zimujących w 2. dekadzie stycznia 2011 r. w dolinach rzek Niziny Mazowieckiej. (1) – gatunek, (2) – Wisła, (3) – rzeki-zachód, (4) – rzeki-wschód, (5) – razem, (6) – udział %, (7) – zagęszczenie osobników na 10 km, (8) – liczba osobników, (9) – liczba gatunków

Table 2. Numbers of landbirds wintering in river valleys of the Mazovian Lowland in the second ten-day period of January 2011. (1) – Species (2) – Vistula river, (3) – Rivers – west, (4) – Rivers – east, (5) – Total, (6) – Per cent, (7) – Density, ind./10 km, (8) – Number of individuals, (9) – Number of species

Gatunek (1)	Wisła (225 km) (2)	rzeki - zachód* (485 km) (3)	rzeki - wschód** (375 km) (4)	Razem (1085 km) (5)	Udział (%) (6)	Zagęszczenie (os./10 km) (7)
<i>Perdix perdix</i>	2	9	5	16	0,1	0,1
<i>Phasianus colchicus</i>	20	14	4	38	0,2	0,3
<i>Haliaeetus albicilla</i>	38	11	13	62	0,3	0,6
<i>Circus cyaneus</i>	0	0	5	5	>0,1	>0,1
<i>Accipiter gentilis</i>	3	14	1	18	0,1	0,2
<i>Accipiter nisus</i>	3	16	15	34	0,2	0,3
<i>Buteo buteo</i>	20	93	57	170	0,9	1,6
<i>Buteo lagopus</i>	0	0	7	7	>0,1	0,1

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

<i>Buteo sp.</i>	0	3	6	9	>0,1	0,1
<i>Falco tinnunculus</i>	0	2	0	2	>0,1	>0,1
<i>Streptopelia decaocto</i>	6	42	58	106	0,6	1
<i>Picus viridis</i>	3	14	12	29	0,2	0,3
<i>Dryocopus martius</i>	5	28	19	52	0,3	0,5
<i>Dendrocopos major</i>	17	66	50	133	0,7	1,2
<i>Dendrocopos syriacus</i>	2	1	1	4	>0,1	>0,1
<i>Dendrocopos medius</i>	1	3	1	5	>0,1	>0,1
<i>Dendrocopos minor</i>	2	7	1	10	>0,1	0,1
<i>Anthus pratensis</i>	0	2	0	2	>0,1	>0,1
<i>Bombycilla garrulus</i>	55	339	1	395	2,2	3,6
<i>Troglodytes troglodytes</i>	2	40	8	50	0,3	0,5
<i>Turdus merula</i>	10	19	1	30	0,2	0,3
<i>Turdus pilaris</i>	93	427	422	942	5,1	8,7
<i>Turdus viscivorus</i>	7	41	6	54	0,3	0,5
<i>Regulus regulus</i>	0	55	39	94	0,5	0,9
<i>Panurus biarmicus</i>	0	3	0	3	>0,1	>0,1
<i>Aegithalos caudatus</i>	51	675	301	1027	5,6	9,5
<i>Poecile palustris</i>	12	77	30	119	0,6	1,1
<i>Poecile montanus</i>	8	77	71	156	0,8	1,4
<i>Periparus ater</i>	0	8	12	20	0,1	0,2
<i>Lophophanes cristatus</i>	2	31	13	46	0,3	0,4
<i>Parus major</i>	234	858	614	1706	9,3	15,7
<i>Cyanistes caeruleus</i>	109	291	168	568	3,1	5,2
<i>Sitta europea</i>	10	29	10	49	0,3	0,4
<i>Certhia familiaris</i>	1	9	11	21	0,1	0,2
<i>Certhia brachydactyla</i>	0	31	0	31	0,2	0,3
<i>Certhia sp.</i>	6	15	0	21	0,1	0,2
<i>Lanius excubitor</i>	1	18	10	29	0,2	0,3
<i>Garrulus glandarius</i>	49	117	174	340	1,9	3,1
<i>Pica pica</i>	62	289	309	660	3,6	6,1
<i>Corvus monedula</i>	133	550	389	1072	5,9	9,9
<i>Corvus frugilegus</i>	118	289	46	453	2,5	4,2
<i>Corvus cornix</i>	482	200	402	1084	6	10
<i>Corvus corax</i>	67	48	180	295	1,6	2,7
<i>Sturnus vulgaris</i>	0	26	8	34	0,2	0,3
<i>Passer domesticus</i>	11	15	130	156	0,8	1,4
<i>Passer montanus</i>	53	215	163	431	2,3	4

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

<i>Fringilla coelebs</i>	2	155	42	199	1,1	1,8
<i>Fringilla montifringilla</i>	0	27	0	27	0,1	0,2
<i>Carduelis chloris</i>	57	40	159	256	1,4	2,3
<i>Carduelis carduelis</i>	68	67	106	241	1,3	2,2
<i>Carduelis spinus</i>	105	3740	889	4734	25,9	43,6
<i>Carduelis cannabina</i>	0	8	0	8	>0,1	>0,1
<i>Carduelis flammea</i>	50	10	28	88	0,5	0,8
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	66	99	207	372	2	3,4
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1	4	3	8	>0,1	>0,1
<i>Emberiza citrinella</i>	87	751	787	1625	8,9	15
<i>Emberiza schoeniclus</i>	0	1	0	1	>0,1	>0,1
<i>Emberiza calandra</i>	0	113	17	130	0,7	1,2
N os. (8)	2134	10132	6011	18277	-	Zśr.=168,4
N gat. (spp.) (9)	43 (1)	54 (2)	49 (1)	56 (2)	-	-
Udział w % (6)	11,7	55,4	32,9	100	-	-

*) do wyników z części zachodniej regionu włączono obserwacje ze Zbiornika Domaniów (D=5 km).

**) do wyników z części wschodniej regionu włączono obserwacje ze Zbiornika Zegrzyńskiego (D=20 km).

W liczeniach udział wzięli:

Barbara i Paweł Barańscy, Paweł Cieśluk, Tomasz Chodkiewicz, Piotr Chołuj, Sławomir Chmielewski, Maciej Cmoch, Anna Dławichowska, Julia Dobrzańska, Andrzej Dombrowski, Adam Dmoch, Tomasz Dzierżanowski, Marek Elas, Tomasz Figarski, Artur Goławski, Mateusz Grzębkowski, Tomasz Grzybowski, Cezary Iwańczuk, Robert Józwick, Sławomir Kasjaniuk, Zbigniew Kasprzykowski, Marcin Kaźmierczak, Szymon Kielan, Krzysztof Klimaszewski, Beata Kojtek, Paweł Kozanecki, Radosław Kozik, Robert Kraska, Kamil Kryński, Roman Kubów, Rafał Kuropieska, Mieczysław Kurowski, Michał Lecyk, Kacper Lisiak, Marcin Łukaszewicz, Paweł Malczyk, Michał Maniakowski, Patrycja Maniszewska, Łukasz Matyjasiak, Dariusz Michałowski, Anna Mikołajewska, Cezary Mitrus, Mariusz Mołęda, Mariusz Mucha, Marek Murawski, Jarosław Mydlak, Mirosław Nowicki, Grzegorz Okołów, Adam Olszewski, Grzegorz Osojca, Stanisław Oszkiel, Agnieszka Parapura, Rafał Patryniak, Krzysztof Pietrasz, Łukasz Popławski, Marcin Rejmer, Patryk Rowiński, Krzysztof Serafin, Karol Sieczak, Anna Siwak, Jacek Słupek, Tomasz Stański, Łukasz Stępień, Przemysław Stolarz, Ewa Szczepankiewicz, Erazm Szulc, Jacek Tabor, Robert Tęcza, Asia, Magda i Marian Tusień, Rafał Tusiński, Paweł, Emil i Ewa Waclawik, Marcin Wężyk, Maciej Wiczorek, Monika Wojnar, Bartek Woźniak, Jarosław Zawadzki, Hanna Żelichowska.

Składamy serdeczne podziękowania wszystkim uczestnikom tegorocznych liczeń. Za przygotowanie mapy obszaru liczeń dziękujemy Cezaremu Kurysowi.

Literatura

- Czapulak A., Stawarczyk T. 1988. *Zimowanie ptaków wodnych na Śląsku w latach 1985-1987*. Ptaki Śląska 6: 25-36.
- Czapulak A. 1991. *Zimowanie ptaków wodnych na Śląsku w latach 1988-1989*. Ptaki Śląska 8: 118-127.
- Dombrowski A., Kot H., Zyska P. 1985. *Rozmieszczenie i liczebność zimujących ptaków wodno-błotnych w dorzeczu środkowej i dolnej Wisły*. Not. Orn. 26: 123-135.
- Dombrowski A., Kot H., Zyska P. 1993. *Liczebność ptaków wodnych zimujących w Polsce w latach 1988-1990*. Not. Orn. 34: 5-21.
- Dombrowski A., Keller M., Chmielewski S. 1997. *Zmiany liczebności ptaków wodnych zimujących na Nizinie Mazowieckiej w latach 1984-1993*. Kulon 2: 103-127.
- Janiszewski T. 1997. *Sprawozdanie z akcji zimowego liczenia ptaków wodnych w regionie łódzkim w roku 1996*. Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej 3: 5.
- Janiszewski 1998. *Sprawozdanie z akcji zimowego liczenia ptaków wodnych w Regionie Łódzkim w styczniu 1997*. Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej 4: 13.
- Kaliński 2008. *Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim 2008 roku*. Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej 14: 6-8.
- Kaliński 2009. *Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim 2009 roku*. Biuletyn Faun. Polski Środkowej 15: 5-7.
- Kaliński 2010. *Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim 2010 roku*. Biuletyn Faun. Polski Środkowej 16: 5-8.
- Kaliński 2011. *Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim 2011 roku*. Biuletyn Faun. Polski Środkowej 17: 8-11.
- Kot H., Zyska P., Dombrowski A. 1987. *Liczebność i rozmieszczenie ptaków wodnych zimujących w Polsce w 1985 roku*. Not. Orn. 28: 17-48.
- Piotrowska M. 2003. *Zimowanie ptaków wodnych na lubelskim odcinku Wisły w latach 1985-2000*. Not. Orn. 44: 141-149.
- Zieleniak 2006. *Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim w roku 2006*. Biuletyn Faun. Polski Środkowej 12: 25-26.
- Zieleniak 2007. *Liczenie zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim*. Biuletyn Faun. Polski Środkowej 13: 5-7.
- Zyska P., Dombrowski A., Kot H. 1990. *Akcja zimowego liczenia ptaków wodnych 1985-1987*. Not. Orn. 31: 113-131.

Adresy autorów:

Marcin Łukaszewicz, Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne, ul. Nadrzeczna 18, 26-630 Jedlnia-Letnisko, e-mail: lukaszewicz-m@wp.pl
Zbigniew Kasprzykowski, Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, ul. Prusa 12, 08-110 Siedlce, e-mail: zbykas@uph.edu.pl
Patryk Rowiński, Katedra Ochrony Lasu i Ekologii, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa, e-mail: nuthatch@wp.pl

REPORT OF ACTION WINTER COUNTING BIRDS IN RIVER VALLEYS IN THE LOWLANDS MAZOWIECKI IN JANUARY 2011

Summary

The report presents the results of a single count of birds in the Mazovian Lowland on 15-23 January 2011. The aim of the study was monitoring the distribution and numbers of birds wintering on selected rivers and objects. Birds were counted on 14 rivers (Fig. 1). Observations were also conducted at other sites of waterbird agglomerations, i.e. in Warsaw and Radom, on dam reservoirs (Zegrzyński and Domianów), and on Łubna dumping ground. In total, we covered 1085 km of river courses and reservoirs. In towns only waterbirds were counted, and in river valleys and reservoir also all the other wintering bird species. Winter was rather mild, mean temperatures for the region varied from -5°C to $+5^{\circ}\text{C}$. The water level in the Vistula and its basin was high. The Vistula and western part of the region were not covered with ice, but ice cover was noted in the eastern part.

The wintering of at least 90 species of birds was recorded (Tables 1 and 2), and 5 other birds were identified only to subfamily. In total, 45823 individuals were noted. Waterbirds were represented by 34 species (Table 1), comprising 27546 individuals. The most numerous species included Mallard *Anas platyrhynchos* (74.6%), followed by Goldeneye *Bucephala clangula* (5.2%), Goosander *Mergus merganser* (4.8%), Herring Gull *Larus argentatus* (3.1%) and Mute Swan *Cygnus olor* (2.5%). Attention should be paid to the observation of species rarely wintering in the Mazovian Lowland: Canada Goose *Branta canadensis* (1 individual on the Narew River), Mandarin *Aix galericulata* (1 individual, male, on the Narew River, and 36 individuals, Warsaw), Green-winged Teal *Anas carolinensis* (1 individual, male, Warsaw), and Lapwing *Vanellus vanellus* (2 individuals in the Pilica river valley). Among landbirds, 56 wintering species were noted (Table 2), represented by a total of 18277 individuals. The most numerous were Siskin *Carduelis spinus* (25.9%), Great Tit *Parus major* (9.3%), and Yellowhammer *Emberiza citrinella* (8.9%). Also Hooded crow *Corvus cornix*, Jackdaw *Corvus monedula*, and Long-tailed Tit *Aegithalos caudatus* reached a rather high proportion (about 6%). The mean density of birds was 168.4 ind./10 km.